

Voorwaar, een natuurrecht in den hier behandelenden zin zou schier doen meenen, als hadde God de Heere aanvankelijk het plan gehad om ook op het gebied van den Staat den mensch onmiddellijk te regeeren, en, als ware de rechtsorde, die dan zou hebben moeten gelden, zelfs uitgewerkt geworden, welke echter later zou gebleken zijn niet van kracht te kunnen worden, zonder dat zij echter toen geheel is te niet gedaan, terwijl zij nu deze eere heeft, dat, naar *den aard des gezags*, zij eigenlijk moest binden, al kan dit om der orde wille niet worden gedoogd.

Zulk een voorstelling nu dunkt ons met het wezen Gods in strijd. Is de gedachte der Staatsvorming, gelijk het wel niet twijfelachtig wezen kan, van eeuwigheid bij God aanwezig geweest, dan moet ook de van het Staatsbegrip niet te scheiden, door menschenhanden uit te werken rechtsregeling, als eene oorspronkelijke orde gelden.¹⁾ Niet als eene volmaakte. Dat zij verre. En ook zal voor het Goddelijk bewustzijn openleggen, uitgewerkt tot in de fijnste onderdeelen, naar den maatstaf van het goddelijke, d. i. der volkomenheid, — het plan van iedere rechtsorde, gelijk zij behoorde te wezen. Doch in steê dat er nu eene tweede, en deze de eigenlijke, regeling zoude zijn, waarvan dit positieve recht alleen kopie heeft te wezen is de orde eer eene omgekeerde, en in God de kennis hoe het positieve recht heeft te wezen, wanneer het naar Zijn be-

opmerkt, aanvankelijk vaak in één bolster zijn, wat later in verschillende looten uitloopt; m. a. w. velerlei gezag nog in eenzelfde hand bijeen gehouden zijn.

En voorts vergeet Stöckl aan te toonen, waarom dat recht, dat in dien gewaanden »vorstaatlichen» toestand zou hebben gegolden en dat hij, wat al te handig, de »der Gesellschaft eigenthümliche Ordnung» doopt, ook na het vormen van den Staat van kracht zou zijn gebleven. Misschien juist om dien mooien, edoch voor de eerste tijden der maatechappij volstrekt geïsurpeerden, titel.

¹⁾ De vraag, in hoever de Staat eerst door de zonde noodig is geworden, doet hier niets ter zake. Immers was de val van den mensch toch van eeuwigheid voorzien. — In vroegeren tijd is ook hierover gestreden, welk verband er zou bestaan tusschen het feit der zonde en het natuurrecht. Volgens Van der Muelen zou dit recht een gevolg zijn van de zonde; Musaeus acht het echter reeds vóór dien tijd aanwezig. Eindelijk leeren Thomasius en Oslander, dat er in den staat der rechtheid wel een natuurrecht was, edoch niet van denzelfden inhoud als na den zondeva. (Cf. Hinrichs, t. a. p., Bd. II. S. 152. u. folg.)